

Manželství smíšená.

Smíšená manželství v nejširším slova smyslu jsou taková manželství, která uzavírají vyznavači různých náboženství; nynější rakouské zákonodárství vyrozumívá však smíšenými manželstvími taková manželství, která se uzavírají mezi příslušníky různých křesťanských vyznání. Různost náboženského vyznání snoubenců, jakož i různé stanovisko, jež rozličná náboženská společenstva zaujala vůči těmto sňatkům, které se vyskytují vždy častěji a častěji následkem stále se vzdávající náboženské tolerance, učinily nutným, aby se stanovily aspoň s hlediska státního zákonodárství jednotné předpisy, jež by byly závazny pro foro externo pro všechna křesťanská společenstva náboženská. Pro foro interno zůstane uzavření smíšeného manželství ovšem věcí svědomí, která se pak posoudí dle pojmův a nauk jednotlivých náboženských společenstev.

I. Právo církevní.

V církevním právu katolickém mluví se o smíšených manželstvích uzavřených pouze mezi katolíky a křesťany-nekatolíky, vedle toho i o sňatcích katolíků s odpadlíky (apostaty), ježto nesmazatelná známka těmto křesťem vtištěná trvá na vždy. Rozdílnost křesťanského vyznání náboženského působí dle kanonického práva pouze zákaz manželství (t. zv. *cultus disparitas*), kterýžto třeba dobře rozeznávat od překážky manželství zrušující t. zv. *cultus disparitatis* (viz čl. Manželství odst. II). Stanovisko katolické církve vůči smíšeným manželstvím zračí se v doslovném znění § 66 návodu pro katolické soudy manželské, jenž praví: »Církví nelíbí se manželství mezi křesťany a odpadlíky; neschvaluje též sňatků mezi katolíky a nekatolickými křesťany a zrazuje své dítky od uzavírání jich.« Smíšená manželství nejsou tedy absolutně zakázána v ten způsob, že by nebyla naprosto církevně dovoleným spojením; než žádá se k uzavření takového manželství smíšeného *dispense*, kteráž týkajíc se překážky stanovené oekumenickou synodou pro veškerou církev, vyhrazena jest apoštolské stolici. Tolikéž biskupům udílí se, kde toho poměry vyžadují, zmocnění, *dispensovat* od této překážky manželství, ve kterémžto případě budiž žádost za *dispens* podána bezprostředně ordinariátu. *Dispens* tato udělí se však jen tehdy, zabezpečí-li se katolická výchova všech dětí, ve kterémžto případnosti vykonávají se v kostele ohlášky i oddávky; neposkytne-li se tato záruka, jest *dispens* nemožna a činnost katolického správce duchovního obmezí se jenom na t. zv. *passivní assistenci*, při níž funguje duchovní jen jako *testis qualificatus* neb *auctoralibus*.

II. Zákonodárství rakouské.

Toto zná pouze překážku různosti náboženského vyznání mezi křesťany a osobami, jež se nepřiznávají k náboženství křesťanskému (§ 64 o. o. z.); zákaz manželský vyplývající z různosti křesťanského vyznání náboženského jest mu úplně cizí. Následkem toho obmezuje se státní zákonodárství jednak na stanovení formalit, jež dlužno zachovávat při smíšených manželstvích a jež týkají se ohlášek a slavného prohlášení svolení ke sňatku, jednak na upravení mezináboženských poměrů týkajících se náboženského vyznání dítek, jež snad pojdu z tohoto smíšeného manželství. Ve směru prvním obsahuje zák. ze dne 31. prosince 1868 č. 4 ř. z. z r. 1869 příslušné předpisy, kdežto druhá otázka byla upravena zákonem ze dne 25. května 1868 č. 49 ř. z.

1. Ohlášky.

Při manželstvích mezi příslušníky různých křesťanských vyznání buďtež vykonány ohlášky za božích služeb ve shromáždění farního obvodu náboženského společenstva jednoho každého z obou snoubenců ve formě vůbec zákonem předepsané (čl. I.). Zdráhá-li se ten neb onen duchovní správce vykonati ohlášky z důvodu státem neuznaného, mohou snoubenci žádati příslušný politický úřad za předsevzetí ohlášky.

2. Slavné prohlášení svolení.

Toto budiž při sňatcích příslušníků různých křesťanských vyznání učiněno u přítomnosti dvou svědků před řádným duchovním správcem jednoho z obou snoubenců nebo před jeho zástupcem. To může se státi i v tom případě, byly-li vykonány ohlášky politickým úřadem. Snoubenci mají na vůli, aby si dali svůj sňatek uzavřený před duchovním správcem jednoho z nich požehnati také duchovním správcem druhé strany (čl. II.).

Předpisy uvedeného zákona platí ovšem jen pro příslušníky státem uznaných křesťanských vyznání, protože prohlášení konsensu, učiněné před duchovním správcem náboženského společenstva zákonem neuznávaného nezakládá manželství platné před zákony státními (rozh. ze dne 9. prosince 1874, ze dne 17. srpna 1871 sb. 5556, 8476). Řádným duchovním správcem vyznání onoho kněze, který dle zřízení státem uspořádaného církve zákonem uznán vykonává pro vyznavače téže víry, jež mají svůj domicil nebo quasidomicil v oblasti o. o. z., dle stanov této víry akty bohoslužby a církevní moci a vede matriky o uzavřených sňatcích (rozh. ze dne 17. srpna 1880 č. 8066). Nelze tudíž na př. kaplana anglického vyslanectva považovati za duchovního správce anglických poddaných v Rakousku bydlících (totéž rozh.). Článkem III. svrchu cit. zákona změněny byly zároveň §§ 71 a 77 o. o. z., jež se týkají smíšených manželství.

3. Rozloučení smíšených manželství.

V této příčině dlužno lišiti, zda bylo manželství uzavřeno mezi katolíkem a nekatolickým křesťanem či mezi křesťanskými nekatolíky.

a) V prvním případě jest manželství jakožto katolické toliko smrtí jednoho manžela rozrušitelné (§ 111 odst. 2 o. o. z.). Tohoto ustanovení jest použito i ve případě, náležel-li jeden manžel k vyznání řeckému sjednocenému, ježto vyznavač víry řecké sjednocené jest taktéž katolíkem (rozh. ze dne 23. července 1873 č. sb. 5047).

b) Smíšené manželství, jež uzavřeli přívrženci různých nekatolických konfessí křesťanských, možno rozloučiti z důvodů § 115 o. o. z.; bližší viz ve čl. Manželství odst. IX. Přistoupil-li jeden z manželů dodatečně k náboženství katolickému, může žádati za rozloučení jedině strana, která zůstala nekatolickou (§ 116 o. o. z.).

Při rozvodu smíšeného manželství mají místo pouze všeobecné předpisy o. o. z., takže zvláštní řízení při rozvodu takového manželství nenastane.

Manželství židovská.

I. Manželství židovské jest manželství, které se uzavírá mezi vyznavači židovské společnosti náboženské. Dle židovského práva jeví se sňatek jako smlouva, která právoplatně k místu přichází prohlášením svolení k uzavření manželství u přítomnosti dvou svědků a splněním jedné z následujících tří náležitostí: odevzdání cenného předmětu nebo listiny nebo vykonání soulože. Schází-li na některé straně konsens, jest manželství